

บทที่ 6

หนี้สินหมุนเวียน

(Current Liabilities)

หนี้สิน (Liabilities)

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีการเงินแห่งประเทศไทยสหรัฐอเมริกา (FASB) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับหนี้สินว่า “Probable future sacrifices of economic benefits arising from present obligations of a particular entity to transfer assets or provide services to other entities in the future as a result of past transactions or events” ซึ่งหมายความว่า หนี้สินเป็นการผูกพันหรือพันธะที่เกิดจากการประกอบธุรกิจของกิจการในปัจจุบันอันเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจที่จะต้องชำระในอนาคต โดยการโอนสินทรัพย์หรือบริการไปให้กับกิจการอื่น ๆ ในอนาคตนั้นซึ่งเนื่องมาจากเหตุการณ์หรือการกระทำในอดีต

FASB กำหนดให้หนี้สินมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. เป็นภาระผูกพันหรือพันธะในปัจจุบัน ที่ก่อให้เกิดเงื่อนไขและข้อตกลงในการใช้หรือโอนสินทรัพย์ในอนาคต ซึ่งอาจเป็นเงินสด สินค้า หรือบริการ
2. เป็นภาระผูกพัน หรือพันธะที่หลีกเลี่ยงไม่ได้
3. ภาระผูกพัน หรือพันธะนี้จะต้องเกิดขึ้นเรียบร้อยแล้ว

ศาสตราจารย์เกษรี ณรงค์เดช ได้ให้คำจำกัดความของหนี้สินว่า หมายถึง พันธะที่กิจการมีต่อบุคคลภายนอกอันเกิดจากรายการที่กระทำในอดีต หรือในปัจจุบัน ซึ่งจะต้องชำระล้างให้หมดไป โดยการส่งมอบทรัพย์สิน หรือให้บริการในอนาคต

นักบัญชีในประเทศไทยอีกหลายท่าน ได้เขียนคำจำกัดความของคำว่าหนี้สินไว้อีกมาก แต่โดยสรุปแล้วความหมายของคำว่าหนี้สินที่แต่ละท่านได้กล่าวไว้ นั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับที่ได้อ้างถึงข้างต้นแล้ว

รายการบัญชีประเภทหนี้สิน จะต้องแสดงไว้อย่างเปิดเผยในงบดุล หนี้สินจะต้องชำระด้วยสินทรัพย์ หรือบริการ พันธะหรือภาระผูกพันของหนี้สินเป็นสิ่งที่บอกถึงกำหนดการชำระหนี้ว่า หนี้สินแต่ละรายการนั้นมีกำหนดชำระคืนในเวลาใด ดังนั้นหนี้สินจึงจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)
2. หนี้สินระยะยาว (Long-term Liabilities)

หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความของหนี้สินหมุนเวียนไว้ว่า หมายถึง “หนี้สินซึ่งมีระยะเวลาการชำระคืนภายใน 1 ปี หรือภายในรอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติของกิจการด้วยสินทรัพย์หมุนเวียนหรือด้วยการก่อหนี้สินระยะสั้นอื่นแทน”

หนี้สินหมุนเวียนเมื่อนำไปหักออกจากสินทรัพย์หมุนเวียนจะทำให้ทราบถึงเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) ซึ่งเป็นตัวเลขที่แสดงความสามารถในการชำระหนี้สิน และแสดงฐานะการเงินของกิจการ

การประเมินมูลค่าของหนี้สินหมุนเวียน

หนี้สินหมุนเวียนส่วนใหญ่เกิดจากการซื้อสินค้าหรือบริการมาใช้ในการดำเนินงานตามปกติ จะต้องบันทึกบัญชีไว้ด้วยจำนวนเงินสดที่จะต้องชำระตามมูลค่า หรือต้นทุนของสินค้าหรือบริการที่ได้รับ หรือบันทึกด้วยจำนวนเงินที่จะต้องจ่ายคืนเมื่อหนี้สินนั้นครบกำหนดในระยะเวลาอันสั้นและนานที่สุดไม่เกินหนึ่งปี หรือหนึ่งรอบระยะเวลาดำเนินงาน

หนี้สินหมุนเวียนจะต้องชำระด้วยสินทรัพย์หมุนเวียน เช่น ชำระด้วยเงินสด สินค้าหรือบริการของกิจการ หรือด้วยการก่อหนี้สินหมุนเวียนชนิดอื่นขึ้นมา เช่น การชำระเจ้าหนี้การค้าด้วยตัวเงินจ่าย แต่ถ้านี้สินใดที่จะครบกำหนดชำระภายในหนึ่งปีหรือหนึ่งรอบระยะเวลาบัญชีต้องถูกชำระด้วยสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนหรือชำระด้วยสินทรัพย์อื่น หรือสิ่งอื่น เช่น ชำระด้วยเงินกองทุน ชำระโดยออกไปหุ้นก็ไม่ควรจัดหนี้สินรายการนั้นเป็นหนี้สินหมุนเวียน

ประเภทของหนี้สินหมุนเวียน

หนี้สินหมุนเวียนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. หนี้สินหมุนเวียนที่ทราบจำนวนเงินแน่นอน (Determinable Current Liabilities)
2. หนี้สินหมุนเวียนที่ไม่ทราบจำนวนเงินแน่นอน หรือหนี้สินโดยประมาณ (Estimated Current Liabilities)
3. หนี้สินหมุนเวียนที่อาจเกิดขึ้นในภายหน้า (Contingent Current Liabilities)

หนี้สินหมุนเวียนที่ทราบจำนวนเงินแน่นอน (Determinable Current Liabilities) เป็นหนี้สินที่เกิดขึ้นแล้ว โดยสามารถระบุจำนวนเงินของหนี้สินซึ่งจะนำไปบันทึกบัญชีและต้องชำระต่อบุคคลภายนอกได้อย่างถูกต้องว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด หนี้สินหมุนเวียนประเภทนี้ได้แก่

- เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร
- ตั๋วเงินจ่าย
- เจ้าหนี้
- เงินปันผลค้างจ่าย
- เงินมัดจำจากลูกค้า
- เงินฝากและเงินประกัน
- เงินทอนหรือเงินยืมจากพนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือผู้ถือหุ้น
- ภาษีค้างจ่าย
- ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย
- โบนัสค้างจ่าย
- ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย
- รายได้รับล่วงหน้า
- หนี้สินระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระเงินในงวดบัญชีปัจจุบัน

เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร (Bank Overdraft) คือจำนวนเงินที่กิจการได้เบิกถอนออกจากบัญชีเงินฝากธนาคารเกินกว่ายอดเงินที่มีฝากไว้ โดยปกติธุรกิจทั่วไปมักเปิดบัญชีเงินฝากประเภทกระแสรายวัน (Current Deposit Account) ไว้กับธนาคาร การรับจ่ายเงินของกิจการจึงต้องใช้เช็ค เมื่อได้รับเช็คก็จะนำเข้าบัญชีเงินฝาก และเมื่อจ่ายค่าใช้จ่ายหรือชำระหนี้ก็จะจ่ายเงินออกจากบัญชีโดยใช้เช็ค ซึ่งการจ่ายเช็คนี้อาจทำให้ยอดเงินที่ถูกสั่งจ่ายมีมากกว่ายอดเงินที่มีฝากอยู่ในบัญชี ทำให้เกิดเป็นยอดเงินเบิกเกินบัญชี หรือยอด O.D. ได้ ปกติเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารจะแสดงไว้เป็นรายการแรกในงบดุลภายใต้หัวข้อหนี้สินหมุนเวียน เนื่องจากกิจการต้องนำเงินเข้าบัญชีให้เร็วที่สุด เพื่อลดล้างยอดเงินเบิกเกินที่มีอยู่

ตั๋วเงินจ่าย (Short-term notes payable) คือ เอกสารที่กิจการได้ออกไว้เป็นหลักฐานในการชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกหรือบุคคลที่มีฐานะเป็นเจ้าของกิจการ รวมทั้งเอกสารที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ากิจการมีข้อผูกพันที่จะต้องเป็นผู้ชดใช้เงินตามที่ระบุไว้ในตัวเงินนั้น ซึ่งรวมถึงดอกเบี้ยในกรณีที่เป็นตัวชนิดมีดอกเบี้ยด้วย

ตัวเงินจ่ายจำแนกออกตามที่มาของตัวโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. ตัวเงินจ่าย-การค้า เป็นเอกสารที่แสดงว่ากิจการต้องเป็นผู้ชำระเงินตามตัวนั้นให้แก่เจ้าหนี้ อันเกิดเนื่องจากการซื้อสินค้า หรือใช้บริการเพื่อการดำเนินงานตามปกติของกิจการนั้น

2. ตัวเงินจ่าย-ธนาคาร เป็นเอกสารหลักฐานที่กิจการออกไว้ให้แก่ธนาคารเนื่องจากกิจการได้กู้ยืมเงินมาจากธนาคารนั้น

3. ตัวเงินจ่าย-อื่น เป็นเอกสารหลักฐานที่แสดงว่ากิจการต้องเป็นผู้จ่ายเงินให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น กรรมการบริษัท พนักงาน ผู้ถือหุ้น ตัวเงินจ่าย-อื่น ๆ นี้ อาจรวมตัวเงินหลาย ๆ ฉบับจากเจ้าหนี้รายย่อยหลายรายไว้ ซึ่งเจ้าหนี้แต่ละรายอาจมีจำนวนเงินไม่มากหรือไม่สามารถจำแนกประเภทของเจ้าหนี้ออกได้อย่างชัดเจน

จำนวนเงินของบัญชีตัวเงินจ่ายที่แสดงในงบดุล จะแสดงเฉพาะจำนวนเงินที่ระบุไว้ในหน้าตัว (Face amount) เท่านั้น กรณีที่เป็นตัวชนิดมีดอกเบี่ย ให้แสดงจำนวนดอกเบี่ยที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีปัจจุบัน เป็นบัญชีดอกเบี่ยค้างจ่าย ถ้าตัวเงินจ่ายรายการใด ได้รับการค้าประกันจากสินทรัพย์ของกิจการ ให้แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการค้าประกันให้ชัดเจน โดยแสดงเป็นหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ตัวอย่างที่ 1 การบันทึกรายการตัวเงินจ่าย-การค้า

บริษัท นที จำกัด ซื้อสินค้าจากบริษัท แม่น้ำ จำกัด 100,000 บาท โดยออกตัวสัญญาใช้เงินชนิดไม่มีดอกเบี่ย ให้เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2540 กำหนดเวลา 45 วัน

การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้

2540

ก.พ. 1	Dr. ซื้อสินค้า	100,000	
	Cr. ตัวเงินจ่าย		100,000

บันทึกรายการซื้อสินค้าโดยออกตัวสัญญาใช้เงินชนิดไม่มีดอกเบี่ย

ตัวอย่างที่ 2 การบันทึกรายการตัวเงินจ่าย-ธนาคาร

บริษัท น้ำตาล จำกัด กู้เงินจากธนาคาร มหานคร เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2540 จำนวนเงิน 500,000 บาท โดยออกตัวสัญญาใช้เงินชนิดไม่มีดอกเบี่ย อายุของตัวกำหนด 1 ปี ธนาคารหักส่วนลดไว้จำนวน 60,000 บาท

การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้

2540

มี.ค. 1	Dr. เงินสด	440,000	
	ส่วนลดตั๋วเงินจ่าย	60,000	
	Cr. ตั๋วเงินจ่าย		500,000
บันทึกรายการกู้เงินจากธนาคารโดยออกตั๋วเงินจ่าย			

บัญชีส่วนลดตั๋วเงินจ่ายเป็นรายการที่ต้องนำไปหักจากตั๋วเงินจ่ายในงบดุลและต้องโอนตัดบัญชีเป็นดอกเบียจ่ายทุก ๆ สิ้นเดือน เพราะตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกให้ธนาคารนี้เป็นชนิดไม่มีดอกเบีย แต่วันที่ธนาคารจ่ายเงินให้ถูกหักส่วนลดไปก่อน จึงต้องโอนส่วนลดตั๋วเงินจ่ายนี้เป็นดอกเบียจ่าย จำนวนเงินที่เหลือในบัญชีส่วนลดตั๋วเงินจ่ายที่ยังไม่ถูกตัดบัญชีไปจะเป็นจำนวนที่แสดงหักตั๋วเงินจ่ายในงบดุล

จากตัวอย่างที่ 2 นี้ สมมติว่าการตัดบัญชีส่วนลดตั๋วเงินจ่ายใช้วิธีเส้นตรง จำนวนเงินส่วนลด 60,000 บาท จะถูกตัดตลอดอายุของตั๋วคือ 12 เดือน แต่ละสิ้นเดือนตั้งแต่ 31 มีนาคม - 31 ธันวาคม 2540 รายการตัดบัญชีจะปรากฏดังนี้

Dr. ดอกเบียจ่าย	5,000	
Cr. ส่วนลดตั๋วเงินจ่าย		5,000

บันทึกการตัดบัญชีส่วนลดตั๋วเงินจ่าย

ในปี 2540 บัญชีส่วนลดตั๋วเงินจ่ายจะถูกตัดไป 10 เดือน เป็นเงิน 50,000 บาท คงเหลือจำนวนเงิน 10,000 บาท นำไปแสดงในงบดุลดังนี้

บริษัท น้ำตาล จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2540

หนี้สินหมุนเวียน

ตั๋วเงินจ่าย	500,000	
หัก ส่วนลดตั๋วเงินจ่าย	<u>10,000</u>	490,000

สำหรับตัวเงินจ่ายอื่น หากเป็นตัวชนิดไม่มีดอกเบีย รายการที่เกิดขึ้นจะเป็นเช่นเดียวกับตัวเงินจ่าย-ธนาคาร แต่ถ้าเป็นชนิดมีดอกเบียรายการที่เกิดขึ้นจะเป็นเช่นเดียวกับตัวเงินจ่ายการค้า คือ ไม่มีการหักส่วนลดในวันที่ออกตัวนั้น จำนวนเงินของตัวที่ปรากฏในงบดุลจะแสดงเฉพาะจำนวนเงินหน้าตัวเท่านั้น หากมีดอกเบียที่เกิดขึ้นในงวดปัจจุบันก็ให้แยกแสดงเป็นดอกเบียค้างจ่าย

เจ้าหนี้ (Accounts Payable) คือ บุคคลที่กิจการมีภาระผูกพันต้องชำระเงินให้เนื่องจากการซื้อสินค้าหรือบริการหรือซื้อสินทรัพย์มาเป็นเงินเชื่อ การแสดงรายการในงบดุลนั้นจะแสดงเจ้าหนี้ที่เกิดจากการซื้อสินค้าและบริการเป็นเงินเชื่อในชื่อบัญชีเจ้าหนี้-การค้า แยกออกจากเจ้าหนี้ที่เกิดจากการซื้อสินทรัพย์เป็นเงินเชื่อ กรณีที่กิจการมีบัญชีเจ้าหนี้รายการเดียว บัญชีเจ้าหนี้นี้จะหมายถึงเจ้าหนี้ที่เกิดจากการซื้อสินค้าและบริการเป็นเงินเชื่อเท่านั้น เจ้าหนี้การค้าอาจแสดงจำนวนเงินรวมกับตัวเงินจ่าย-การค้า ในงบดุลได้ถ้าจำนวนเงินของตัวเงินจ่ายไม่ถึงร้อยละ 10 ของยอดเจ้าหนี้การค้า โดยแสดงไว้ในชื่อบัญชีเจ้าหนี้การค้า และตัวเงินจ่ายภายใต้หัวข้อหนี้สินหมุนเวียน

เจ้าหนี้การค้า ณ วันสิ้นปีจะแสดงจำนวนเงินค่าสินค้ารวมทั้งค่าบริการอย่างครบถ้วนถึงแม้ว่ากิจการจะยังไม่ได้รับใบกำกับสินค้า (Invoice) ก็ตาม ในทางปฏิบัติมักแสดงจำนวนเงินเจ้าหนี้ตามที่ปรากฏในใบกำกับสินค้า แต่ถ้ากิจการมั่นใจว่าจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ภายในระยะเวลาตามเงื่อนไขซึ่งจะได้รับส่วนลดกิจการอาจบันทึกยอดเจ้าหนี้ด้วยมูลค่าสุทธิ คือ ราคาที่ซื้อสินค้าโดยหักส่วนลดเงินสดแล้วก็ได้ กรณีที่กิจการมีเจ้าหนี้หลายราย หากเจ้าหนี้รายใดได้รับการค้าประกันจากสินทรัพย์ของกิจการ จะต้องแสดงหมายเหตุประกอบให้ทราบถึงหลักประกันนั้นด้วย

ตัวอย่างที่ 3 การบันทึกรายการเกี่ยวกับเจ้าหนี้การค้า

บริษัท บ้านสีชมพู จำกัด ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจาก ร้านสีดา จำนวน 5,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30 เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2540 และได้ชำระเงินในวันที่ 25 มกราคม 2540 ได้ส่วนลดตามเงื่อนไข

การบันทึกรายการปรากฏดังนี้

วิธีที่ 1

บันทึกเจ้าหนี้เต็มจำนวน

2540

ม.ค. 15	Dr.	ซื้อสินค้า	5,000	
		Cr. เจ้าหนี้		5,000

บันทึกการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ

ม.ค. 25	Dr. เจ้าหนี้	5,000	
	Cr. เงินสด		4,900
	Cr. ส่วนลดรับ		100

บันทึกการชำระหนี้โดยได้ส่วนลดตามเงื่อนไข

วิธีที่ 2 บันทึกเจ้าหนี้ด้วยยอดสุทธิที่หักส่วนลดแล้ว
การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้

2540

ม.ค. 15	Dr. ซื้อสินค้า	4,900	
	Cr. เจ้าหนี้		4,900

บันทึกการซื้อสินค้าโดยหักส่วนลด 2% ตามเงื่อนไข
[5,000 - (5,000 x 2%)]

ม.ค. 25	Dr. เจ้าหนี้	4,900	
	Cr. เงินสด		4,900

ชำระหนี้ตามกำหนดที่เงื่อนไขระบุไว้

จากโจทย์ตัวอย่างนี้ กรณีที่กิจการชำระเงินภายหลังวันที่กำหนดให้ส่วนลด ในวิธีแรกจะไม่มี ส่วนลดรับเกิดขึ้น ส่วนวิธีที่ 2 จะเกิดรายการส่วนลดรับที่สูญเสียไปขึ้นมา สมมติว่ากิจการชำระหนี้ในวันที่ 31 มกราคม 2540 การบันทึกรายการชำระหนี้จะปรากฏดังนี้

วิธีที่ 1

2540

ม.ค. 31	Dr. เจ้าหนี้	5,000	
	Cr. เงินสด		5,000

บันทึกการชำระหนี้โดยไม่ได้รับส่วนลด

วิธีที่ 2

2540

ม.ค. 31	Dr. เจ้าหนี้	4,900	
	Dr. ส่วนลดรับที่สูญเสียไป	100	
	Cr. เงินสด		5,000
	บันทึกการชำระหนี้โดยไม่ได้รับส่วนลด		

เงินปันผลค้างจ่าย (Dividend Payable) คือ จำนวนเงินที่กิจการประเภทบริษัทจำกัดได้จัดสรรกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยประกาศจ่ายเป็นเงินสดแต่ยังมิได้จ่ายเงิน การจ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นนั้นอาจจ่ายเป็นหุ้นปันผล (Stock dividends) หรือเงินปันผลก็ได้ หากจ่ายเป็นเงินปันผลแล้วมีผู้ถือหุ้นยังมิได้มารับเงินนี้ จำนวนเงินที่ผู้ถือหุ้นยังมิได้รับนั้นจะปรากฏอยู่ในชื่อบัญชีเงินปันผลค้างจ่ายภายใต้หัวข้อหนี้สินหมุนเวียนสำหรับหุ้นปันผลค้างจ่ายที่ผู้ถือหุ้นยังมิได้มารับนั้นจะแสดงอยู่ในส่วนของผู้ถือหุ้นไม่ถึงว่าเป็นหนี้สินหมุนเวียน กรณีที่บริษัทมีหุ้นบุริมสิทธิชนิดสะสมและต้องจ่ายเงินปันผลย้อนหลังให้แก่ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิชนิดนี้จะต้องแสดงเงินปันผลส่วนที่ต้องจ่ายย้อนหลังไว้เป็นหนี้สินประเภทที่อาจเกิดขึ้นในภายหน้า (Contingent Liabilities) เพื่อให้งบดุลแสดงฐานะทางการเงินของกิจการได้อย่างถูกต้องและควรแสดงเป็นหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย

ตัวอย่างที่ 4 การบันทึกรายการเกี่ยวกับเงินปันผลค้างจ่าย

บริษัท ทันตา จำกัด ได้จัดทะเบียนและออกจำหน่ายหุ้นสามัญมูลค่าหุ้นละ 100 บาท จำนวน 10,000 หุ้น ผู้ถือหุ้นชำระครบถ้วนแล้ว วันที่ 15 มีนาคม 2540 บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นสามัญในอัตราหุ้นละ 10 บาท โดยกำหนดจ่ายเงินสดให้ในวันที่ 16 เมษายน 2540

การบันทึกรายการจะเป็นดังนี้

2540

มี.ค. 15	Dr. กำไรสะสม (10 x 10,000)	100,000	
	Cr. เงินปันผลค้างจ่าย		100,000
	ประกาศจ่ายเงินปันผลในผู้ถือหุ้นสามัญในอัตราหุ้นละ 10 บาท		
เม.ย. 1	Dr. เงินปันผลค้างจ่าย	100,000	
	Cr. เงินสด		100,000
	จ่ายเงินสดปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น		

เงินมัดจำจากลูกค้า (Returnable deposit) คือ จำนวนเงินที่กิจการได้รับสำหรับค่าสินค้าหรือบริการที่จะต้องให้แก่ลูกค้าภายในเวลาอันใกล้นี้ ซึ่งถ้ากิจการไม่สามารถให้สินค้าหรือบริการแก่ลูกค้าได้ก็จะต้องคืนเงินมัดจำให้แก่ลูกค้าไป บางกรณีเงินมัดจำจากลูกค้าอาจเป็นการมัดจำค่าภาษีหน้าที่ใช้บรรจุนสินค้าเมื่อลูกค้านำภาษีมาคืนให้กิจการก็จะต้องคืนเงินมัดจำให้แก่ลูกค้าเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 5 ร้านราตรีวิภาห์ รับเงินมัดจำจากลูกค้าสำหรับการตัดชุดวิภาห์ จำนวนเงิน 10,000 บาท เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2540 โดยกำหนดราคาของชุดวิภาห์เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วราคา 50,000 บาท และจะส่งมอบให้ลูกค้าได้ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2541 เมื่อส่งมอบแล้ว ลูกค้าได้ชำระเงินตามราคาครบถ้วน

การบันทึกรายการจะเป็นดังนี้

2540

พ.ย. 1	Dr. เงินสด	10,000	
	Cr. เงินมัดจำจากลูกค้า		10,000
	บันทึกเงินมัดจำจากลูกค้า		

2541

ก.พ. 1	Dr. เงินสด	40,000	
	Dr. เงินมัดจำจากลูกค้า	10,000	
	Cr. รายได้ค่าบริการ		50,000
	บันทึกการรับเงินจากลูกค้า		

เงินฝากและเงินประกัน (Deposits and Agency Obligations) เงินฝากคือ จำนวนเงินที่กิจการได้รับจากพนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลอื่นในลักษณะของการฝากเงินไว้ ส่วนเงินประกันเป็นจำนวนเงินที่พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลอื่นจ่ายให้ไว้แก่กิจการเป็นการประกันค่าเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งกิจการต้องจ่ายคืนให้แก่พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลนั้นเมื่อพ้นภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานแล้ว และไม่เกิดความเสียหายใด ๆ ขึ้น กรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้น กิจการก็อาจหักเงินประกันออกตามส่วนของมูลค่าความเสียหายและคืนเงินส่วนที่เหลือให้แก่ผู้จ่ายเงินไป

บางกรณีเงินฝากหรือเงินประกัน อาจเป็นหนี้สินระยะยาวถ้าจำนวนเงินเหล่านี้กิจการกับผู้จ่ายเงินมีข้อผูกมัดสัญญาต่อกันเกี่ยวกับเงินฝากหรือเงินประกันเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป

ตัวอย่างที่ 6 วันที่ 1 มกราคม 2540 เค.ที.อพาร์ตเมนต์ รับผู้เช่าห้องรายหนึ่งซึ่งชำระค่าเช่าห้องล่วงหน้า 3 เดือน เดือนละ 5,000 บาท พร้อมเงินค่าประกันของเสียหายอีก 1,000 บาท ผู้เช่าห้องรายนี้ได้อยู่ครบ 3 เดือนแล้วย้ายออกไปในวันที่ 31 มีนาคม 2540 บาท โดยมีได้ทำสิ่งใดในอพาร์ตเมนต์เสียหายเลยจึงได้รับคืนเงินค่าประกันของเสียหายทั้งจำนวน

การบันทึกรายการปรากฏดังนี้

2540

มี.ค. 1	Dr. เงินสด	16,000	
	Cr. รายได้ค่าเช่า		15,000
	Cr. เงินประกันของเสียหาย		1,000

บันทึกค่าเช่าห้องสำหรับ 3 เดือน พร้อมเงินประกันของเสียหาย

มี.ค. 31	Dr. เงินประกันของเสียหาย	1,000	
	Cr. เงินสด		1,000

บันทึกการจ่ายเงินประกันของเสียหาย

เงินทดรอง หรือเงินยืมจากพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือผู้ถือหุ้น เงินทดรอง คือ จำนวนเงินที่พนักงาน เจ้าหน้าที่หรือผู้ถือหุ้น ได้จ่ายเงินส่วนตัวออกไปก่อนสำหรับค่าใช้จ่ายของกิจการ โดยยังมีได้เบิกเงินจากกิจการ ส่วนเงินยืมนั้นเป็นเงินที่กิจการได้กู้ยืมจากบุคคลต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือผู้ถือหุ้น ซึ่งกิจการต้องใช้คืนเงินเหล่านี้ ให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

ตัวอย่างที่ 7 พนักงานของบริษัทได้จ่ายเงินค่าขนส่งสินค้าเข้าแทนบริษัทไปก่อนจำนวน 1,300 บาท เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2510 ซึ่งบริษัทจ่ายเงินคืนให้เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2540

การบันทึกรายการจะเป็นดังนี้

2540

มี.ย. 12	Dr. ค่าขนส่งเข้า	1,300	
	Cr. เงินยืมทดรอง		1,300

บันทึกเงินยืมทดรองที่พนักงานจ่ายแทนไปก่อน

มี.ย. 15	Dr. เงินยืมทศรอง	1,300	
	Cr. เงินสด		1,300
	จ่ายคืนเงินยืมทศรองให้พนักงาน		

ภาษีค้างจ่าย (Tax Liability) คือ จำนวนเงินภาษีที่กิจการยังมีได้นำส่งให้สรรพากรในปัจจุบันนี้ กิจการค้าที่ประกอบธุรกิจซึ่งมิใช่ธุรกิจเฉพาะและมีรายได้ตั้งแต่ 600,000 บาท ขึ้นไป จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยนำภาษีซื้อหักกับภาษีขายของแต่ละเดือน และยื่นแบบแสดงรายการภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป กรณีที่ภาษีขายมากกว่าภาษีซื้อกิจการจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มขึ้น แต่ถ้าภาษีซื้อมากกว่าภาษีขายกิจการสามารถขอคืนเงินภาษีได้ และหากกิจการคำนวณได้ว่าจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแต่ยังมีได้นำเงินส่งให้สรรพากร หรือที่ว่าการอำเภอ จำนวนภาษีนั้นจะถือเป็นภาษีค้างจ่ายซึ่งเป็นหนี้สินหมุนเวียนรายการหนึ่งของกิจการ

ตัวอย่างที่ 8 ตลอดเดือนธันวาคม 2539 บริษัทสัมมา จำกัด ซื้อสินค้าเข้ามาในกิจการเป็นค่าสินค้าทั้งสิ้น 1,000,000 บาท เสียภาษีซื้อไปทั้งสิ้น 70,000 บาท ยอดขายของเดือนธันวาคมเป็นเงินจากการขายสินค้า 5,000,000 บาท ภาษีขายทั้งสิ้น 350,000 บาท วันสิ้นเดือนกิจการยังมีได้นำภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องเสียไปจ่ายให้กรมสรรพากร

การบันทึกรายการเกี่ยวกับภาษีจะเป็นดังนี้

2539

วันที่ซื้อสินค้า	Dr. ซื้อสินค้า	1,000,000	
	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	70,000	
	Cr. เงินสด		1,070,000
	บันทึกการซื้อสินค้า		

วันที่ขายสินค้า	Dr. เงินสด	5,350,000	
	Cr. ขาย		5,000,000
	Cr. ภาษีมูลค่าเพิ่ม		350,000
	บันทึกการขายสินค้า		

วันสิ้นเดือน	Dr. ภาษีมูลค่าเพิ่ม	280,000	
(ยังไม่นำส่งภาษี)	Cr. ภาษีมูลค่าเพิ่มค้างจ่าย		280,000
	บันทึกภาษีค้างจ่าย		

นอกจากนี้ภาษีเงินได้นิติบุคคลที่คำนวณจากกำไรสุทธิประจำปีของบริษัทหรือนิติบุคคลแต่ละแห่ง ถ้ายังมีได้นำส่งสรรพากรก็จะถูกบันทึกในบัญชีภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย ซึ่งถือเป็นหนี้สินหมุนเวียนเช่นกัน

ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย (Withholding Income Tax) คือ จำนวนเงินภาษีที่กิจการผู้จ่ายเงินหักออกจากจำนวนเงินที่จ่ายให้แก่พนักงานลูกจ้าง หรือบุคคลที่เป็นผู้รับเงินจากกิจการ โดยภาษีที่หักไว้นี้อยู่ระหว่างการรอนำส่งให้แก่สรรพากร ตามประมวลรัษฎากรที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องนำส่งภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้จ่ายเงินนั้น ส่วนจำนวนเงินที่หักนั้นจะเป็นเท่าใดขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างกิจการกับพนักงาน แต่ถ้าผู้รับเงินเป็นบุคคลที่ได้รับเงินตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนด เช่น รับเงินจากการว่าจ้างให้ทำของจะต้องถูกหักในอัตราร้อยละ 3 หากผู้รับเงินได้รับเป็นเงินรางวัลหรือจากการชิงโชคจะต้องหักในอัตราร้อยละ 5 เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 9 บริษัท มนตรี จำกัด จ่ายเงินเดือนให้พนักงานสำหรับเดือนเมษายน 2540 จำนวน 100,000 บาท โดยหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายไว้ในอัตรာ 5% ของเงินเดือนในวันสิ้นเดือนเมษายน นั้น กิจการได้นำภาษีนี้ส่งสรรพากรในวันที่ 4 พฤษภาคม 2540

การบันทึกรายการจะเป็นดังนี้

2540			
เม.ย. 30	Dr. เงินเดือน	100,000	
	Cr. เงินสด		95,000
	Cr. ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย		5,000
	บันทึกการจ่ายเงินเดือนและภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย		
พ.ค. 4	Dr. ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย	5,000	
	Cr. เงินสด		5,000
	บันทึกการนำส่งภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย		

ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (Accrued Expense) คือ จำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่กิจการได้ใช้ประโยชน์หรือบริการภายในงวดเวลาบัญชีปัจจุบันแล้วแต่ยังไม่ได้จ่ายเงิน หรือกิจการอาจมีภาระผูกพันที่เกิดขึ้น เนื่องจากสัญญาหรือข้อตกลงใด ๆ และยังคงค้างเงินค่าใช้จ่ายที่เกิดจากภาระผูกพันนั้นอยู่ ในการบันทึกบัญชีจะต้องระบุค่าใช้จ่ายที่ค้างจ่ายให้ชัดเจนว่าเป็นค่าใช้จ่ายใด เช่น เงินเดือนค้างจ่าย ค่าไฟฟ้าค้างจ่าย ค่าเช่าค้างจ่าย ดอกเบี้ยค้างจ่าย ฯลฯ ปกติแล้วค่าใช้จ่ายค้างจ่ายมักเกิดจากการปรับปรุงรายการในวันสิ้นเดือนหรือวันสิ้นงวดบัญชี ดังนั้นในวันต้นงวดบัญชีใหม่ก็ต้องทำการกลับรายการ (Reversing Entry) ค่าใช้จ่ายที่ค้างจ่ายนี้ด้วย

ตัวอย่างที่ 10 บริษัท มัณฑนา จำกัด กู้เงินจากเจ้าหนี้เงินกู้รายหนึ่งเมื่อ 1 กันยายน 2540 อัตราดอกเบี้ย 12% ต่อปี ต้องจ่ายดอกเบี้ยปีละครั้งทุกวันที่ 1 กันยายน

การบันทึกรายการเกี่ยวกับดอกเบี้ยจะปรากฏดังนี้

2540

ธ.ค. 31	Dr. ดอกเบี้ยจ่าย	4,000	
	Cr. ดอกเบี้ยค้างจ่าย		4,000
	ปรับปรุงดอกเบี้ยเงินกู้ที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีนี้ 4 เดือนจาก 1 กันยายน - 31 ธันวาคม 2540		
	$\left(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{4}{12} \right)$		

รายได้รับล่วงหน้า (Deferred Revenue) คือ จำนวนเงินรายได้ของงวดบัญชีถัดไปที่กิจการรับเงินมาก่อนที่จะให้บริการหรือทำประโยชน์ให้แก่ผู้จ่ายเงิน หรืออาจเป็นจำนวนเงินที่เรียกเก็บไว้ก่อนที่จะถึงเวลาตามสัญญาซึ่งเกิดภาระผูกพันของผู้จ่ายเงิน การบันทึกบัญชีรายได้รับล่วงหน้า จะต้องระบุรายได้ที่รับล่วงหน้านั้นให้ชัดเจนว่าเป็นรายได้ใด เช่น รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า ดอกเบี้ยรับล่วงหน้า เป็นต้น บัญชีรายได้รับล่วงหน้าอาจเกิดขึ้นโดยบันทึกตั้งแต่วันที่ได้รับเงิน หรืออาจเกิดขึ้นจากการปรับปรุงรายการก็ได้

ตัวอย่างที่ 11 ชลินธร อพาร์ทเมนต์ รับเงินค่าเช่าจากลูกค้าจำนวนเงิน 18,000 บาท สำหรับการเช่า 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2540 เป็นต้นไป วันที่รับเงินได้บันทึกรายการไว้เป็นรายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า วันสิ้นงวดบัญชีได้ทำการปรับปรุงรายการเกี่ยวกับรายได้ค่าเช่านี้

การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้

2540

พ.ย. 1	Dr. เงินสด	18,000	
	Cr. รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า		18,000
	บันทึกรายได้ค่าเช่าตามจำนวนเงินที่ได้รับ 6 เดือน		

ธ.ค. 31	Dr. รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า	6,000	
	Cr. รายได้ค่าเช่า		6,000
	ปรับปรุงรายได้ค่าเช่าของงวดบัญชีปัจจุบันให้ถูกต้อง		
	$\left(18,000 \times \frac{2}{16} \right)$		

ในวันสิ้นงวดบัญชี รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้าจะแสดงจำนวนเงิน 12,000 บาท ในงบดุลภายใต้หัวข้อหนี้สินหมุนเวียน จากตัวอย่างนี้ ถ้ากิจการบันทึกจำนวนเงินที่รับไว้ทั้งหมดเป็น รายได้ค่าเช่า ในวันสิ้นงวดบัญชีก็ต้องปรับปรุงรายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้าให้ถูกต้อง

การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้

2540

พ.ย. 1	Dr. เงินสด	18,000	
	Cr. รายได้ค่าเช่า		18,000
	บันทึกรายได้ค่าเช่า 6 เดือน		

ธ.ค. 31	Dr. รายได้ค่าเช่า	12,000	
	Cr. รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า		12,000
	ปรับปรุงรายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า 4 เดือน นับแต่ 1 มกราคม - 1 พฤษภาคม 2541)		
	$\left(18,000 \times \frac{4}{6} \right)$		

หนี้สินระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระเงินในงวดบัญชีปัจจุบัน (Current Maturities of long-term Liabilities) คือ จำนวนเงินที่กิจการมีพันธะผูกพันเป็นเวลายาวนานกว่าหนึ่งปี แต่ต้องชำระคืนบางส่วนภายในงวดบัญชีถัดไปและการชำระคืนนั้น ต้องชำระด้วยสินทรัพย์หมุนเวียน เช่น หุ้นกู้ประเภทไถ่ถอนเป็นงวด ๆ ตัวเงินจ่ายจำนวน เงินกู้จำนวนที่กำหนดให้ชำระคืนเงินต้นทุก ๆ ปี เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 12 บริษัท ทวินันท์ จำกัด มีเงินกู้จำนวนเงิน 1,000,000 บาท กู้มาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2539 ระยะเวลาการกู้ 10 ปี ต้องชำระคืนเงินต้นปีละเท่ากันตลอด 10 ปี โดยจ่ายคืนเงินต้นนั้นทุกวันที่ 1 กรกฎาคม ของแต่ละปี

การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้

2539

ก.ค. 1	Dr. เงินสด	1,000,000	
	Cr. เงินกู้จำนวน		1,000,000

บันทึกเงินกู้จำนวนระยะเวลาการกู้ 10 ปี

การแสดงรายการเงินกู้จำนวนในงบดุล ณ วันสิ้นงวดบัญชี 31 ธันวาคม 2539 จะปรากฏจำนวนเงิน 100,000 บาท เป็นหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระในงวดปัจจุบันอยู่ภายใต้หัวข้อหนี้สินหมุนเวียน และจำนวนเงินกู้จำนวน 900,000 บาท จะปรากฏเป็นหนี้สินระยะยาว ดังนี้

บริษัท ทวินันท์ จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2539

.....

.....

หนี้สินหมุนเวียน

เงินกู้จำนวนที่ครบกำหนดชำระในงวดปัจจุบัน 100,000

หนี้สินระยะยาว

เงินกู้จำนวน 900,000